

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра _____ **соціології і публічного управління** _____
(назва)

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія сім'ї

_____ (назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ **перший (бакалаврський)** _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузьзнань _____ **05 Соціальні та поведінкові науки** _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ **054 Соціологія** _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ **Соціологія управління** _____
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни _____ **професійна підготовка (обов'язкова)** _____
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ **денна** _____
(денна/заочна)

Харків – 2021 рік

Змістовий модуль № 1 Сім'я як соціальний інститут

Модуль передбачає засвоєння студентами специфіки самої дисципліни, а також вивчення питання, що стосуються сім'ї як соціального інституту. Увага акцентується на соціальних потребах, що є основою її функціонування; процесах виникнення сім'ї та шлюбу; функціях, які реалізуються у сім'ї по відношенню до суспільства та особистості; взаємодії інституту сім'ї з іншими соціальними інститутами. Також значна увага приділяється сучасним тенденціям розвитку шлюбно-сімейних відносин.

Тема 1. Соціологія сім'ї як галузева соціологічна дисципліна (4 год.)

1. Об'єкт та предмет соціології сім'ї.
2. Місце соціології сім'ї в системі соціально-гуманітарних дисциплін.
3. Зв'язок сім'ї з первинними і вторинними групами.
4. Становлення соціології сім'ї. Теорії походження шлюбу (еволюційний і функціональний підхід).
5. Сучасні напрямки соціологічного дослідження сім'ї.
6. Історія філософських та соціологічних уявлень про сім'ю та шлюб.

Література: 1-4, 6-8, 10

Тема 2.. Аналіз сім'ї та шлюбу як соціальних інститутів.

1. Характеристика сім'ї як соціального інституту.
2. Соціальні чинники, що впливають на формування сімейних структур.
3. Типи сімейних структур.
4. Форми шлюбу в традиційному та сучасному суспільстві.
5. Новітні (альтернативні) форми сім'ї та шлюбу.

Література: 1-4, 6-10

Тема 3. Аналіз сім'ї як соціального інституту. (2 год.)

1. «Дофамілістична» епоха
2. Характеристика сім'ї в традиційному суспільстві.
3. Сім'я й індустріалізація: характерні зміни сімейних відносин.
4. Постіндустріальне суспільство та зміни сім'ї
5. Зміни в сім'ї українців в умовах війни.

Література: 1, 2, 3, 4, 6

Тема 4. Значення сім'ї для особистості та суспільства (2 год.)

1. Основні функції сім'ї як соціального інституту та малої групи.
2. Суспільне і індивідуальне значення функцій сім'ї.
3. Особливості функціонування сучасної сім'ї.
4. Історичні зміни функцій сім'ї.
5. Нові виклики функціям сім'ї в умовах війни.

Література: 1-4, 6-10

Тема 5. Сімейна соціалізація(2 год.)

1. Поняття сімейної соціалізації, її специфіка, нормативний та інформаційний вплив на особистість.
2. Теоретичні пояснення сімейної соціалізації.
3. Історичні особливості сімейної соціалізації. Конфліктна соціалізація.
4. Особливості сімейної соціалізації в Україні в умовах війни .

Література: 1, 2, 5, 7

Тема 6. Життєвий цикл сім'ї та соціальні проблеми його окремих стадій(2 год.)

1. Критерії конструювання життєвого циклу сім'ї.
2. Основні етапи ЖЦС в залежності від репродуктивних подій.
3. Класифікація чинників, які визначають неповноту життєвого циклу сім'ї.
4. Зміни ЖЦС в умовах війни.

Література: 1, 2, 5, 7

Змістовий модуль № 2 Сімейна поведінка.

Другий модуль передбачає знайомство студентів з основними типами сімейної поведінки особистості, а саме зі шлюбним відбором, з сексуальною та репродуктивною поведінкою. Вивчаючи шлюбний відбір студенти знайомляться з вимогами, які існують відносно майбутнього шлюбного партнера, факторами, що впливають на процес відбору та навчаються пов'язувати їх з потребами, що прагне задовольнити особистість завдяки сім'ї. При аналізі сексуальної та репродуктивної поведінки пояснюється їх зв'язок та розбіжність. Описання їх цілей та тенденцій змін пов'язано з трансформаційними процесами в суспільному житті взагалі. Окрема тема пов'язана з сімейними конфліктами, їх типами, шляхами виходу.

Тема 7. Шлюбна поведінка та шлюбний відбір(4 год.).

1. Поняття шлюбної поведінки та шлюбного відбору.
2. Фактори шлюбного відбору.
3. Соціально-психологічні теорії шлюбного вибору:
 - соціалізаційний підхід З.Фрейда,
 - теорія комплементарних потреб Р.Ф.Уінча (ТКП-теорія),
 - принцип гендерної конгруентності в інструментальній теорії Р.Сентера,
 - теорія обміну Дж.Хоманса,
 - теорія «Стимулів-цінностей-ролей» (СЦР- теорія) Бернарда Мурстайна.
 - теорії Адамса та Мак-Гоулдріка.
 - «Кругова теорія любові» А.Рейса.
4. Шлюбний відбір в культурах світу.
5. Специфіка шлюбного відбору під час війни в післявоєнний період.

Література: 1, 2, 4, 5, 7

Тема 8. Сексуальна поведінка(4 год.)

1. Поняття, цілі та теоретичні підходи до аналізу сексуальної поведінки в соціології.
2. Еволюція сексуальної культури в суспільстві.
3. Етичні системи, що регулюють сексуальну поведінку: легалізм, ситуаційна етика, гедонізм, аскетизм і раціоналізм.
4. Сучасні тенденції в сфері сексуальної поведінки.
5. Закономірності сексуальної поведінки в шлюбі.

Література: 1, 2, 9

Тема 9. Репродуктивна поведінка(4 год.).

1. Поняття «репродуктивної поведінки». Фізіологічні та соціальні основи її формування.
2. Основні елементи структури репродуктивної поведінки:
 - 2.1 репродуктивні норми;
 - 2.2 репродуктивні потреби;
 - 2.3 Репродуктивні установки;
 - 2.4 репродуктивні мотиви та їх соціологічні виміри.
- 3 Репродуктивний цикл і репродуктивний процес.
- 4 Репродуктивна поведінка в сучасній українській сім'ї

Література:1, 2,4, 5

Тема 10.Сімейне спілкування та сімейні конфлікти (4 год.).

1. Соціологічний підхід до вивчення між особистих відносин в сім'ї.
2. Специфіка сімейного спілкування.
3. Індикатори сімейного напруження.
4. Типи сімейних конфліктів.
5. Шляхи виходу з сімейного конфлікту.
6. Профілактика сімейних конфліктів.
7. Розлучення та його наслідки.
8. Повторні шлюби, їх особливості та проблеми.
9. Сімейне спілкування під час війни.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 11

Базова література

1	Лукашевич М.П., Шандор Ф.Ф. Соціологія сім'ї: підручник / М.П. Лукашевич, Ф.Ф. Шандор. – К. : Знання, 2013. – 223 с. // https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/Lukashevitch-Soziolog-2012.pdf
2	Соціологія сім'ї : конспект лекцій для студентів спеціальності 054 «Соціологія» у 2-х частинах. Ч. I. Сім'я як соціальний інститут / Н.О. Ляшенко, Н.М. Семке. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 96 с.// http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/39139/1/Book_2018_Liashenko_Sotsiolohiia_simi_Ch_1.pdf
3	Глазунов С. В. Соціологія сім'ї: Навч. посібник для вищ. закл. освіти. –

Допоміжна література

4	Ляшенко Н.О. Соціологія сім'ї / Галузеві соціології: навчальний посібник : у двох томах. Том 1. Розділ IV Н.О. Ляшенко. – Х. : Центр навч. л-ри, 2009. – С. 120 – 167.
5	Гідденс Ентоні. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О Іваненко. – К.: Основи, 1999. – 726 с. (Глава "Сім'я, шлюб і особисте життя". – С.174 – 211.// http://westudents.com.ua/glavy/86796-dit-t-hto-h-doglyada.html
6	Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч.посіб. / О. А. Столярчук. – Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. – 136 с. //chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
7	Психологія сім'ї / Л.В. Помиткіна та ін. : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. – К. : Вид-во нац. авіа. ун-ту «НАУ-друк», 2010. – 270 с
8	Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. К.: ТОВ "Основа-Принт", 2009.
9	Практикум з соціології для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / М. В. Бірюкова, В.О. Болотова, В.В. Бурега та ін.; під заг. ред. проф. Буреги В.В. – Х. : НТУ «ХП», 2015.// http://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2015/11/Praktikum-2015.pdf
10	Танчин І. З. Соціологія : навч. посіб. / І. З. Танчин. – 3-тє вид., перероб. – К. : Знання, 2008. – 351 с. // http://westudents.com.ua/glavy/87968-tema-61-sotsologya-sm-shlyubu.html
11	Найвищий показник розлучень у Європі: що відбувається з сім'ями в Україні/ URL: https://rubryka.com/article/family-and-divorces-in-ukraine/
12	Contemporary Families: An Equity Lens // Elizabeth B. Pearce.Linn-BentonCommunityCollegeAlbany, Oregon // https://openoregon.pressbooks.pub/families/
13	Scociology of the Family / Ron Hammond, Paul Cheney, Raewyn Pearsey // http://freesociologybooks.com/Sociology_Of_The_Family/01_Changes_and_Definitions.php

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
2. http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php
(Електронна бібліотека Інституту соціології НАН України)

3. <http://sau.in.ua/theme/simya/> (Соціологічна асоціація України, дослідження, сім'я)
4. <https://genderindetail.org.ua/> (Гендер в деталях)
5. Сайт державного інституту сімейної та молодіжної політики. URL: <https://dismp.gov.ua/>
6. Сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: www.idss.org.ua
7. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>